

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за придобиване на академична длъжност “професор”

Област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и
дидактика, Начална училищна педагогика)
за нуждите на Бургаския свободен университет

Кандидат по конкурса: доц. д-р Мария Стоянова Алексиева,
преподавател в БСУ

Становище от проф. дн Венка Петрова Кутева - Цветкова

Данни за конкурса

В конкурса за професор, обявен в ДВ бр. 1 от 03.01.2017 г., от БСУ, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика, Начална училищна педагогика) доц. д-р Мария Алексиева е **единствен кандидат**.

Кандидатът **отговаря на изискванията** на Закона и на Правилника към ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор”. Процедурните изисквания са спазени.

Данни за кандидата

Доц. д-р Мария Алексиева е родена 25 ноември 1964 г. в гр. Айтос.

През 1995 г. завършва БСУ, специалност Предучилищна и начална училищна педагогика, с образователно-квалификационна степен магистър.

В периода 1995-1996 г. специализира "Организация и управление на образованието" в ПУ "Паисий Хилендарски", гр. Пловдив.

Има специализация по педагогика в СУ "Св. Климент Охридски" (1997-1998 г.).

Професионалната си кариера започва като детски учител в ЦДГ, с. Руен, Русенска община, Бургаска област (1985-1995 г.).

През 1995-1999 г. е начален учител в ОУ „Братя Миладинови”, гр. Бургас.

От 1999 г. е редовен асистент по Теория на възпитанието и дидактика в БСУ.

През 2003 г. придобива научната и образователна степен "доктор" със защита на дисертационен труд на тема "Родителски нагласи и тактики към началното училище и образование".

От 2007 г. е доцент по научната специалност 05.07.01. Теория на възпитанието и дидактика.

Чете лекции в бакалавърски програми по Педагогика, Дидактика, Основи на началната училищна педагогика, Методика на обучението по човек и общество и човек и природа в началното училище, Пресжурналистика, Съвременна журналистика.

Води самостоятелни курсове и модули в редица магистърски програми в БСУ – Образователни технологии и интерактивни методи в детската градина и началното училище, Педагогическа диагностика, Психопрофилактика на детството, Развитие на научната и културната компетентност в обучението по околната среда, човекът и природата и човекът и обществото.

Участва в създаването на 3 нови бакалавърски и магистърски специалности.

Автор е на 17 електронни лекционни курса за нуждите на БСУ, от които 8 по направлението на конкурса.

Активно участва в различни форми за продължаващо обучение. Има разработени 16 учебни програми. Участва като учител в 14 квалификационни курса на педагогически специалисти.

Научните ѝ интереси са в областта на началната училищна педагогика, мултикултурното образование, интерактивните методи на обучение.

Солидната ѝ езикова подготовка - владее руски, английски и турски, я правят желан партньор в международни форуми, организации и проекти.

Участва в множество научни форуми у нас и в чужбина – Македония, Португалия и др.

Участва в 23 международни, национални, университетски и образователни проекта (2 – като ръководител, 1 – като координатор). Има разработени 11 учебни модула в различни проекти.

През периода 2008 – 2016 година участва като експерт в 9 проекта на Фондация „Програма „Стъпка по Стъпка“, а също и като учител на учители, директори, родители, университетски преподаватели, експерти в проекти, които Фондацията е администрирала.

Доц. д-р Мария Алексиева работи като експерт в национални институции и работни групи. Участва активно в експертни групи на НАОА. Автор е на 7 официални рецензии и становища за ОНС "Доктор" в БСУ и в други висши училища в страната. Рецензент е на научни трудове, проекти, книги и статии в специализирани научни издания. Рецензент е на дипломни работи в ОКС "Бакалавър" и ОКС "Магистър" за различните специалности в БСУ.

Член е на редакционни колегии на научни списания. Научен редактор е на сборници.

В документите по конкурса тя посочва общо 15 цитирания и позовавания, от които 5 в чуждестранни научни издания, доказателство за нейната популярност и професионализъм.

Има богат административен и управленски опит – декан е на Центъра за хуманитарни науки.

Членува в професионални организации.

Притежава редица сертификати. Многократно е награждавана.

Описание на научните трудове на кандидата

Доц. д-р Мария Алексиева участва в конкурса общо с 75 публикации. от които 65 самостоятелни и 10 в съавторство. Представени са както следва - 1 самостоятелна монография, 6 учебника и учебни помагала, 6 студии, 20 статии, 14 доклада, 12 публикации извън направлението на конкурса, 3 изследвания, 13 образователни модули за квалификационни курсове. От тях - 71 научни публикации в страната, 4 – в чужбина.

По вид и тематика представените публикацииите на доц. д-р Мария Алексиева отговарят на профила на обявения конкурс за придобиване на академичната длъжност “професор”. Те могат да се класифицират в следните **тематични направления:**

1. Начална училищна педагогика (1, 2, 3, 4, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 21, 22, 26, 28, 29, 33, 38, 41, 42, 72);

2. Работа в мултикултурна образователна среда (1, 2, 18, 22, 23, 25, 27, 35, 60, 61, 65, 66, 67, 70, 72);

3. Интерактивни форми и методи за организиране на педагогическото взаимодействие в контекста на съвременното обучение (4, 5, 6, 7, 11, 13, 15, 31, 32, 34, 37, 42, 43, 46, 62, 69, 75)

4. Работа на образователните институции с външни партньори и институции (9, 19, 21, 42, 43, 63, 68).

Ще фокусирам вниманието само върху някои от тях.

Сред публикациите й важно място заема монографията **"Модел за изграждане на мултикултурна образователна среда в началното училище, ИК "Янита", Казанлък, 2016"**, 183 с., ISBN 978-954-343-104-S.

В монографията са представени теоретични бележки, свързани с интеркултурното образование, организацията и спецификата на мултикултурната образователна среда и педагогическите взаимодействия в нея. Тя е резултат от дългогодишни изследвания, преки наблюдения, обучения и срещи с учители в детски градини и училища, управленски екипи на училища, експерти от общински администрации, експерти от регионални инспекторани по образование, работещи с деца от различен мултиетнически произход.

Акцентът е поставен върху педагогическото изследване, което е отправна точка за създаването на модел за изграждане на мултикултурна образователна среда. Моделът представлява своеобразен технологичен вариант за работа с няколко компонента, които са апробирани в практиката и

имат устойчивост по отношение на ефектите, свързани с организацията на образователната среда в условията на мултикултурност и педагогическите взаимодействия на различни нива.

Във връзка с извеждането на модела за изграждане на мултикултурна образователна среда е предложен изследователски инструментариум за изследване на средата за учене в мултикултурна среда, въпросник за самооценка на учители, които работят с ученици от мултиетнически произход.

Основният проблем (диагностициран и посочен след многобройни срещи и разговори с учители, работещи в мултикултурна среда), който според авторката трябва да намери своето решение, е свързан с генерирането на добри образователни практики, съдействащи за подобряване на образователната мотивация на децата от уязвимите етнически групи, и превенция на ранното отпадане от училище. Политиките в областта на интеркултурното образование, според нея, трябва да третират проблема за интеграцията на уязвимите етнически групи в контекста на непрекъснат процес, включващ училището, семейството, всички обществени структури и институции.

Изключително важно място в преподавателската и изследователската дейност на доц. д-р М. Алексиева заемат учебниците и учебните помагала. Поради тази причина им отделям особено внимание.

"Съвременни проекции на началната училищна педагогика", Екип РА, 2017, 272 с., ISBN 978-619-7126-31-0

В учебника се представя теоретична информация, свързана със статута на началната училищна педагогика; възрастовите особености на малкия ученик, ориентирани към неговия дидактически профил и емоционална интелигентност; спецификата на социалнопсихологическите роли на детето, отнесени към готовността му да се реализира пълноценно; някои аспекти на училищната адаптация; спецификата в организацията на учеца среда и на педагогическото взаимодействие в процеса на изграждане на учебната дейност; активизирането на познавателния интерес в началното училище; някои затруднения в ученето; някои специфични особености и зависимости на ученето и играта в организацията на педагогическото взаимодействие и извън него; формите за организиране на педагогическото взаимодействие в контекста на съвременното обучение.

Предназначен е за студенти от педагогически специалности, начални учители и специалисти, които имат отношение към въпроси и проблеми, свързани с началния етап на обучение и педагогическите проекции на взаимодействията в началното училище.

"Изкуството да бъдем обучители", "Феникс принт" ЕООД, 2016, 146 с., ISBN 978-954-343-102-1 (в съавторство).

Книгата е своеобразен пътеводител за всеки, който проявява интерес и желае да подготви, организира и води тренинг, практически семинар, среща или дискусия, в които обучаемите са възрастни или деца, организирани в неформални форми на обучение.

Основните посоки, към които е ориентирано съдържанието на книгата са:

- запознаване с особеностите на учене на възрастните и с техники, които подпомагат активното учене;

- разширяване на знанията, уменията и компетентностите на учителя за прилагане на нови стратегии за учене – интерактивно обучение, развитие на критическо мислене, комбиниране на традиционни и нови подходи.

В книгата са обособени две информационни цялости – теоретичнопостановъчна, която съдържа теоретични проекции на основните теми, посочени в съдържанието, и практикоприложна, която ориентира в конкретни практикоприложни дейности за работа в малки групи.

Съдържателните параметри на отделните части, чийто автор е доц. д-р М. Алексиева са ориентирани в следните тематични области:

- Възрастните в ролята на обучаеми – проекции на промяната;
- Какво е необходимо да се направи преди провеждане на тренинг;
- Формиране на връзки в групи за тренинг;
- Планиране и провеждане на обучение под формата на тренинг;
- Техники за обучение, които подпомагат активното учене;
- Роли на водещия;
- Подпомагане на групови дискусии;
- Управление на трудни ситуации;
- Практически материали за учителя.

Като цяло продукцията на доц. д-р Мария Алексиева се отличава с висока степен на тематична концентрация, съдържателна актуалност и професионална задълбоченост. Богатият професионален опит, както и нейното дългогодишно учителстване, са важен фактор за научната продукция да има ярко изразен целенасочен и приложен характер. Благоприятно впечатление прави фактът, че голяма част от нейното научно творчество е ориентирана към представяне на опит в областта на педагогическата практика. Представени са образователни политики, изведени са приоритети, анализирани са значими тенденции в педагогическото образование.

Научни приноси

Представената по обем и качество научна продукция на доц. д-р Мария Алексиева отразява нейната сериозна изследователска ориентация.

Публикациите я представят като системен и задълбочен учен и изследовател. Приемам посочената от нея класификация на приносите в обособените тематични полета. Същевременно искам да подчертая още веднъж общите пресечни точки между тях, безспорния им интеграционен характер и приносна стойност.

Приноси с научно-теоретичен характер

1. В различна степен и посоки са обосновани и ситуирани съвременни педагогически проекции, свързани с началната училищна педагогика, чиито параметри са обект на непрекъснато преосмисляне и актуализиране. Очертаните, разгледаните и анализирани групи проекции синергизират цялостната „картина“ на процесите, взаимодействията и дейностите, които представят разнопосочни, но единни по отношение на обекта научни параметри на началната училищна педагогика и утвърждават нейния статут като самостоятелна научна област. Предложените проекции са ориентирани към култивиране на определен усет и разбиране за цялостност в динамиката на началната училищна реалност, за спецификата в протичането на педагогическите процеси в началното училище (1, 2, 3, 4, 9, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 31, 32, 33, 35, 36, 42).

2. Критично и в определена логическа система се анализират и надграждат теоретичните и практико-приложните аспекти, свързани с интеркултурното образование (организацията и спецификата на мултикултурната образователна среда и педагогическите взаимодействия в нея). Акцентът е поставен върху педагогическо изследване, което е отправна точка за създаването на модел за изграждане на мултикултурна образователна среда (1, 2, 6, 22, 23, 25, 27, 47, 63, 65, 66, 67).

3. В резултат на теоретични и изследователски проучвания и анализи е изведен и апробиран модел за изграждане на мултикултурна образователна среда. Моделът представлява иновативен теоретичен и технологичен вариант за работа с няколко компонента, които са апробирани в практиката и имат устойчивост по отношение на ефектите, свързани с организацията на образователната среда в условията на мултикултурност и педагогическите взаимодействия, разгръщащи се на различни нива в контекста на променящата се образователна реалност. Основната теза, която е и една от отправните точки на теоретичния анализ и реализираното изследване е, че мултикултурността се постига чрез процеса на интеграция. Този процес се разглежда двупосочно: интеграция на уязвимите етнически групи към културата, традициите, ценностите на мнозинството и обратно -

интеграция и толерантност на мнозинството към културата, традициите и ценностите на малцинствените етнически групи (1, 2, 66, 67, 70, 71, 72, 73).

Приноси с практико-приложен характер

Практически ориентирани приноси на кандидатката са обвързани с различни равнища на педагогическото образование, с подготовката на студенти и детски и начални учители, с възможните иновативни идеи.

1. В областта на практико-приложните проекции на подготовката на специалисти от хуманитарните специалности издадените в съавторство учебни помагала “Практикум по информационни технологии”, методическо пособие „Как да подготвим компютърна презентация“ и „Изкуството да бъдем обучели“ подпомагат, допълват и обогатяват професионално-практическата подготовка на педагогическите специалисти в съответствие с:

- тенденциите и изискванията за въвеждане на информационни технологии в процеса на обучение в началното училище (44);
- с формиране и развитие на презентационни умения и дигитална компетентност от ранна детска възраст (46);
- с разбирането на философията за учене през целия живот и необходимостта от осъвременяване, усъвършенстване, обогатяване на умения и компетентности за поощряване на личностното развитие (43).

2. Разработени са множество авторски изследователски инструментариуми за провеждане на диагностични процедури, изследвания и самооценка (1, 5, 39, 43, 63, 64, 65, 68, 70, 71, 73):

- за стимулиране на културното многообразие и културната компетентност на учители, работещи в мултикултурна образователна среда;
- за извеждане на положителен опит за професионално развитие и измерване на качеството на работа на учителите в мултикултурна образователна среда;
- за проучване на нуждите (среда за учене, прилагане на индивидуален подход, ниво на образователна адаптация на ученици от етнически малцинства в училище);
- за измерване на удовлетвореността на обучаемите от участие в различни квалификационни форми за продължаващо образование.

На тази основа са предложени различни технологични модели, класификации и препоръки за повишаване и обогатяване на професионалната и на методическата подготовка на учителите и за усъвършенстване на педагогическите взаимодействия с различни групи партньори.

3. В учебно-методично пособие “Съкровищница с идеи за дейността на учителя в началното училище” са очертани съвременни практико-приложните проекции на личностно ориентирания образователния процес в началното училище и педагогическите взаимодействия в различните подсистеми, които са в пряка помощ на началните учители) и са представени под формата на учебно-познавателни задачи (47). Те са са

представени самостоятелно на страница, което осигурява мобилност и възможност за увеличаване на дяла на индивидуална дейност на учениците.

Предлаганите задачи и идеи в разделите са съобразени с учебното съдържание по съответните учебни дисциплини за всеки клас в начален етап на обучение и осигуряват:

- актуализиране на жизнен опит и знания, необходими за усвояване на ново учебно съдържание;
- овладяване на нови знания;
- затвърдяване на знанията и усъвършенстване на умения и компетентности;
- осъществяване на връзки на приемственост и пренос на знания от една научна област в друга;
- развиване на умения за анализ, синтез, обобщение и оценка.

Учебно-методическото пособие улеснява началния учител по отношение на:

- компактност на учебно-познавателни задачи;
- съдържание на задачи, ориентирани към развитие на критическо мислене, за индивидуално и групово учене; за насърчаване на малките ученици към прилагане на наученото, проверяване, дискутиране на резултатите;
- онагледеност и съобразяване на особеностите на детското мислене в началната училищна реалност;
- подчиненост на предложените задачи и идейни варианти на механизмите на активното учене и насоченост към обогатяване на личния опит и творческия потенциал на началните учители.

Преподавателска дейност

Доц. д-р Мария Алексиева е утвърден учен – изследовател. Авторката развива научноизследователска, експертно-оценителска и преподавателска дейности, които взаимно се допълват и обогатяват. Представената творческа автобиография доказва многостранната и обемна преподавателска активност на доц. М. Алексиева, която тематично е ориентирана към посочените в конкурса направления. В качеството си на университетски преподавател, продуктите от научноизследователската ѝ дейност (монографични изследвания, учебници и учебни помагала и др.) намират приложение във водените от нея лекционни курсове в бакалавърски и магистърски програми на БСУ.

Консултира студенти относно дипломните им тези и проекти, както и учители по различни теоретични и практически проблеми.

Широката обща и педагогическа култура, както нейната професионалната компетентност я правят желан партньор и колега, умеещ както да ръководи, така и да работи в творчески екипи и работни групи.

Административният опит на кандидатката и организационните умения допълват нейните професионални и човешки качества.

Заключение

Научната и преподавателската дейност на доц. д-р Мария Алексиева убедително доказват професионална компетентност и ерудираност като университетски преподавател със значими теоретични и научно-приложни приноси.

Изложените аргументи ми дават основание убедено да **предложа на членовете на уважаемото научно жури да подкрепят нейната кандидатура в обявения конкурс и да гласуват положително за доц. д-р Мария Стоянова Алексиева да заеме академичната длъжност “професор” по професионално направление 1. 2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика, Начална училищна педагогика) за нуждите на Бургаски свободен университет.**

19.04. 2017г.
гр. Велико Търново

Автор на становището.....
(проф. дн Венка Кутева - Цветкова)

